

Упоредна
правна
традиција

Фондација Алан Вотсон

ХАМУРАБИЈЕВ ЗАКОНИК*)

Кад су вишњи бог, краљ Анунаки-а, и Бел, господар неба и земље, који одређује судбину света, Мардуку, првенцу Еа, дали највишу власт над свима људима и прославили његово име међу Игигима; кад су Вавилон назвали његовим славним именом и на земљи учинили га великим; кад су у овој вароши за овог бога успоставити вечно краљевство, чији су темељи постојани као небо и земља, — тада ме Еа и Бел позваше по моме имену, мене Хамбурабија, великог кнеза, који се боји богова, да унапредим благостање људи, да прибавим важност праву у овој земљи, да истребим по-квареног и неваљалог, да спречим моћнога да не угњетава слабога, да обасјам земљу, Хамураби, пастир кога је Бел изабрао, ја лично, ја који нагомилавам богатство и изобиље, који учиних све могуће за Нипур и Туран-ки, дарезљиви снабдевалац Е-кура, моћни краљ, који је рестаурирао Ериду и очистио светилиште Е-апсу, који се борио против четири стране света, прославио име Вавилонa, обрадовао срце Мардука свога господара, који (Хамураби) сваки дан чинодејствује у Сагилу, краљевски потомак кога је створио бог Син: који је обогатио Ур; скрушен, понизан, који је донео изобиље у Гиш-шир-гал; мудар краљ, ијубимац Шарнаша, силан, који је обновио Сипар, који је зеленилом задео светилиште Малкат; који је узвисио Бара, слично престолу неба; ратник, који је заштитио Ларсу и обновио Ебабар за Шамаша свога помоћника; господар, који је дао нов живот Уруку, давши воду његовим становницима; који је узвисио Е-ана, излио изобиље за Ану и Нану; заштитник земље, који је понова окупио растурене становнике Иси-на; који је богато обдарио Е-гал-мах; заштитни краљ вароши, брат бога За-мама; који је чврсто засновао насеобину Киш, обасуо сјајем Е-ме-те-ур-саг, украсио велика светилишта Нану, управља храмом Харсаг-калама, бе-дем о који се непријатељ разбија, чијом се помоћу одлучује победа; који је увећао Куту, учинио све у Е-сладламу; неукротиви бик који обара не-пријатеља; љубимац бога Ту-ту, који је обрадовао Борсипу; величанствен, који је неуморан за Е-зиду; божанствен краљ вароши, мудар, паметан, који је проширио земљорад Дилбата; који је нагомилао жито за Ураша јаког; господар коме припада скиптар и круна; кога је створила мудра Ма-ма; који је уредио церемониал Кеша, дао свете гозбе у част Нинту; мудар, савршен, који је створио пашу и појила за Лагаш и Гирсу; који је дао богате жртвене дарове за храм Педесеторице; који заробљава непријатеље; избра-ник оракла, који је испунио пророштво Халба, који је обрадовао срце Ануните; чисти кнез, чију молитву услишава Адад; који је задовољио срце Адада, ратника, у Каракару; који је рестаурирао украсе култа у Е-удгал-галу; краљ који је дао живот вароши Абаб; првосвештеник Е-маха витешки краљ вароши; борац без такмаца, који је поклонио живот становницима Машкашабри; који је изобиљем обасуо храм Шидлам; мудар, радан, који је уништио све бан-дите; који је у несрећи заштитио становнике Малке и њихове станове учврстио у изобиљу; који је у част Еа и Дам-гал-нун-на, који су његово краљев-ство

заувек учинили великим, установио чисте жртвене дарове; витешки краљ вароши, који је пределе на Уд-киб-нун-на каналу (Еуфрат) потчинио власти Дагона свога творца; који је поштедио становнике Мере и Тутула; величанствени Нин-а-зу; који своје поданике храни за време глади, обезбеђујући, у миру, у Вавилону, њихову исхрану; пастир поданик, чија су дела угодна пред Анунитом; који је Анунита унео у храм Ду-маши у предграђу Ага-да; који објављује право, руководи закон; који је вароши Асур вратио ње-ног генија заштитника, учинио да име Иштар блиста у Ниниви у Е-миш-миш; узвишени, који је понизан пред великим боговима; потомак Сумулаил, моћни син Син-му-балит-а, краљевски потомак вечности, моћни краљ, сунце Вавилона, који даје светлост земљи Сумер и Акад, краљ коме се покоравају четири стране света, љубимац Ниние је сам. — Кад ме Мардук послао да владам људима, да земљи објавим право, у уста људи ставио сам право и правду, створио сам благостање поданика А сада:

§ 1.

Ако неко обеди другог и обеђење искаже пред судом, али га не може да докаже, ко је обедио да се убије.

(Сцхеил: Ако је неки човек окривио другог човека, и ако је на њега бацио проклетство, па није доказао да је крив, који га је окривио да се убије).

§. 2.

Ако неко другоме пребаци владжбине, али то не може да докаже, и онај, коме је владжбина пребачена, оде на реку, скочи у реку: ако га река узме, ко га је окривио узме његову кућу. Али ако река покаже да је невин и он плива, онај који му је пребацио владжбине да се убије, онај који је скочио у реку узме кућу свога обедиоца.

§. 3.

Ако неко у процесу сведочи на терет окривљенога, па оно што је ре-као не докаже: ако се у процесу ради о животу, сведок да се убије.

§.4.

Ако тако сведочи у процесу за жито или новац, сносиће казну тога процеса.

§.5.

Ако судија руководи процесом и донесе пресуду и одлуку напише: ако доцније своју пресуду поништи и докаже се, да је одлуку, коју је до-нео, поништио, даће дванаестоструку казну, која је у оном процесу одре-ђена, и јавно ће бити отеран са судијске столице, да се више не врати да са судијом седи у процесу.

§.6.

Ако неко украде божије или дворске ствари, из храма или двора, да се убије; и онај који је од њега украдено примио да се убије.

§.7.

Ако неко сребро, или злато, или роба, или робињу, или говече, или овцу, или магарца, или што друго од чијег сина или роба купи или на

оставу прими без сведока, или без уговора, сматра се као лопов и да се убије.

§.8.

Ако неко украде говече, или овцу, или свињу, или барку, ако украдено припада богу или двору, даће тридесетоструко, ако припада мушкину, нак-надиће десетоструко; ако лопов нема да плати, да се убије.

§. 9.

Ако неко, коме је ма шта нестало, нађе код другог: ако онај, код кога је нађено оно што је нестало, каже: »продавац ми је продао, пред све-доцима сам купио«, и ако сопственик онога што је нестало каже: »довешћу сведоке, који познају оно што ми је нестало«, тада купац треба да доведе продавца, који му је продао, и сведоке, пред којима је купио, и сопственик нестале ствари треба да доведе сведока који познаје његову несталу ствар. Судија треба да испита њихове исказе; сведоци, пред којима је цена плаћена, и сведоци, који познају несталу ствар, треба пред богом да кажу шта знају. Продавац је тада лопов и да се убије. Сопственик нестале ствари добија је, купац добија од куће продавца новац који је платио.

§. 10.

Ако купац не приведе продавца и сведоке, пред којима је купио, а сопственик несталог предмета приведе сведоке који познају предмет, тада је купац лопов и биће убијен, сопственик добија предмет који му је нестало.

§. 11.

Ако сопственик несталог предмета не приведе сведоке, који предмет познају, он је несавесник и оклеветао је, да се убије.

§. 12.

Ако је продавац умро, купац ће од куће продавца узети петоструко оно што може тражити у том процесу.

§. 13.

Ако његови сведоци нису близу, судија ће му одредити рок од шест месеци. Ако за шест месеци не приведе сведоке, он је несавесник и сноси казну тога процеса.

§. 14.

Ако неко украде туђег недораслог сина, да се убије.

§. 15.

Ако неко на врата изведе дворског роба или робињу, или у оба неког мушкину, или робињу неког мушкину, да се убије.

§. 16.

Ако неко прими у своју кућу одбеглог роба или робињу,

дворског или неког мушкину, па их на јаван позив чиновника не изведе, да се убије.

§. 17.

Ако неко одбеглог роба или робињу ухвати у пољу, одведе га његовом господару, господар роба да му да два секеља сребра.

§. 18.

Ако тај роб не именује господара, треба да га одведе у двор; тамо ће се извидити како стоји с њим и он ће се вратити своме господару.

§. 19.

Ако тога роба задржи у својој кући и по том се роб нађе код њега, тај човек да се убије.

§. 20.

Ако роб побегне од онога ко га је ухватио, тај да се закуне богом тада је слободан (од сваке кривице).

§.21.

Ако неко пробије кућу, да се пред оном рупом убије и затрпа.

§.22.

Ако неко изврши разбојништво и буде ухваћен, да се убије.

§.23.

Ако разбојник не буде ухваћен, опљачкани треба пред богом да тражи све што му је однесено. Тада ће му насеље и старешина насеља, на чијем је земљишту разбојништво извршено, накнадити све што му је однесено.

§.24.

Ако су лица (насилно одведена), насеље и старешине платиће једну мину сребра њиховим сродницима.

§.25.

Ако се у чијој кући појави ватра и неко, ко дође да гаси, баци око на својину господара куће, својину господара куће узме, да се баци у исту ватру.

§. 26.

Ако борац или лаки оружник, који је добио наређење да се крене на краљев пут (у рат), не иде, најми плаћеника, његов заменик иде, борац или лаки оружник да се убије, његов заменик узме његову кућу.

§. 27.

Ако је борац или лаки оружник, који је у краљевој несрећи (пораз) заробљен; ако је по том његово поље и његова башта дата другоме и овај то предузме: кад се (онај) врати и стигне у своје насеље, његове поље и

његова башта да му се врате, он да их предузме.

§. 28.

Ако је борац или лаки оружник у краљевој несрећи заробљен, ако његов син може предузети, њему да се да поље и башта, он да предузме лен Свога оца.

§. 29.

Ако је његов син још мали, не може предузети лен, трећина поља и баште да се да његовој матери и она да га одгаји.

§. 30.

Ако борац или лаки оружник своје поље, башту или кућу, место да их искоришћује, занемари, тако да постане пусто (без господара), и ако други узме у посед његово поље, башту и кућу и три године ужива: ако се (онај) врати и тражи своје поље, башту и кућу, да му се не да, онај који је узео у посед и уживао уживаће и даље.

§. 31.

Ако је напустио само за годину дана, тако да постане пусто (без го-сподара), и врати се, да му се поље, башта и кућа даду и да их он предузме.

§. 32.

Ако борца или лаког оружника, који је на краљевом путу заробљен, неки трговац откупи и врати у његово насеље; ако у његовој кући има чиме да се откупи, да се откупи; ако у његовој кући нема ништа за откуп, откупиће га храм његовог насеља; ако у храму његовог насеља нема чиме да се ослободи, двор да га ослободи. Његово поље, башта и кућа не могу се уступити за његов откуп.

§. 33.

Ако гувернер или префект код бораца допусти ослобођење и за службу краљевој узме и пошаље најамника као заменика, тај гувернер или префект да се убије.

§. 34.

Ако гувернер или префект одузме својину борца, нанесе штету борцу, борца да у најам, борца у процесу изда моћнијем, одузме поклон који је краљ дао борцу, тај гувернер или префект да се убије.

§. 35.

Ако неко говеда или ситну стоку, коју је краљ дао борцу, од овога купи, губт свој новац.

§. 36.

Поље, башта и кућа борца, лаког оружника или онога који је обавезан да плаћа трибут не могу се продати.

§. 37.

Ако неко купи поље, башту или кућу борца, лаког оружника или онога

који је обавезан да плаћа Ирибут, разбиће се његова таблица о уговору куповине и он губи свој новац. Поље, башта и кућа враћа се сопственику.

§. 38.

Борац, лаки оружник или ко је обавезан да плаћа трибут од поља, баште и куће свога лена не може ништа преписати својој жени или кћери и не може дати за дугове.

§. 39.

Од поља, баште и куће, коју је купио и држи (као својину), може преписати жени или кћери и дали за дуг.

§. 40.

Али трговцу или другом носиоцу лена може продати своје поље, башту и кућу; купац добија на уживање поље, башту и кућу коју је купио.

§. 41.

Ако је неко поље, башту и кућу борца, лаког оружника или онога који је обавезан да плаћа трибут примио у размену и дао противвредност, борац, лаки оружник или који је обавезан да плаћа трибут вратиће се на своје поље, башту, у кућу и задржаће противвредност.

§. 42.

Ако неко узме на обраду поље и ако не учини да на пољу буде жита: тада треба доказати, да на пољу није радио, и он ће поседнику поља дати жито, као што је код суседа.

§. 43.

Ако поље није обрадио, оставио га необрађено, поседнику поља даће, жито као што је код суседа, и поље, које је оставио необрађено, поораће, засејати и вратити поседнику:

§. 44.

Ако неко узме поље, које није обрађивано, да га за три године при-преми за обраду, али је лењ, поље не уради, четврте године дужан је да га пооре, подрља и засеје и врати поседнику и за сваких десет гана измери десет гура.

§. 45.

Ако неко своје поље да на обраду за закупнину, и ако прими закупнину, после наступи непогода и жетву уништи, штета пада на закупца.

§. 46.

Ако не прими закупнину, него поље да на наполицу или на трећину, поседник и обрађиваћ поделиће по уделима жито које се нађе на пољу.

§. 47.

Ако обрађивач, с тога што у првој години није постигао (од обраде) своје издржавање, изјави да неће више да обрађује поље, сопственик не

треба да попусти; његов обрађивач мора обрадити поље и о жетви добија жито по свом уговору.

(Сцхеил: Ако је земљорадник, с тога што прве године његов мајур није успео, да другоме да обради поље, сопственик не узнемирује (за то) свога земљорадника: његово је поље поорано, и он ће о жетви узети жито, према својим уговорима).

§. 48.

Ако неко дугује дуг са интересом и временска непогода опустоши његово поље, или уништи жетву, или услед оскудице у води жито не расте: у тој години неће дати жито повериоцу, (своју таблицу умочиће у воду) и неће дати интерес за ту годину.

§. 49.

Ако неко од трговца узајми новац и трговцу поље припремљено за жито или сезам да са речима: »ради поље, жањи и узми жито или сезам, који се на њему нађе«; ако је тада обрађивач произвео жито или сезам на пољу, о жетви сопственик поља узме жито или сезам, који се буде нашао на пољу и даће трговцу жито за новац са интересом, који је узео од трговца, и трошкове обраде.

(Кохлер. То би се данас казало: Ако је сопственик припремљено поље заложено под условом да га заложни поверилац обради, и потом сопственик одузме жетву, дужан је да повериоца намири у главници, интересу и трошковима око обраде).

§. 50.

Ако да поље засејано житом или засејано сезамом, жито или сезам, који је на пољу, добиће сопственик, новац са интересом вратиће трговцу.

§. 51.

Ако нема новца да врати, за вредност новца и интерес, који је од трговца примио, трговцу ће дати (жита или) сезама, према краљевој тарифи.

§. 52.

Ако обрађивач није засејао поље житом или сезамом, његов (дужника) уговор не постаје ништаван.

§. 53.

Ако је неко сувише лењ да одржава своју брану и не одржава је у стању: ако се тада на његовој брани направи отвор и вода преплави поље, онај, у чијој је брани постао отвор, да накнади жито које је уништио.

§. 54.

Ако не може да накнади штету, треба продати за новац и њега и његово имање, и они чија су жита уништена поделиће (продајну суму).

§. 55.

Ако неко отвори свој канал за наводњавање, али је немарљив и вода поплави поље његовог суседа, овоме ће одмерити жито према приносу код суседа.

§. 56.

Ако неко пусти воду и водом поплави обрађено поље суседа, изме-риће десет гура жита на сваких десет гана.

§. 57.

Ако пастир за напасање ситне стоке не добије одобрење од сопстве-ника поља, без пристанка сопственика пусти да ситна стока опасе поље, сопственик да пожање његово поље и пастир, који је без одобрења пу-стио да стока опасе поље, да преко тога сопственику за сваких десет гана плати двадесет гура жита.

§. 58.

Ако, пошто је ситна стока напустила поље и пошто је сва стока прошла кроз врата насеља, пастир још пушта ситну стоку у поље и пусти да опасе поље, тај пастир да предузме поље, које је пустио да се опасе, и о жетви да сопственику поља измери за десет гана шест гура жита.

(Кохлер. Данас би се то казало: Пастир, који, пошто је престало опште време паше, пусти да и даље овце пасу на туђем пољу, одговара за штету поља по мери 60 гура на десет гана).

§. 59.

Ако неко, без знања господара баште у туђој башти одсече дрво, платиће пола мине сребра.

§. 60.

Ако неко вртару преда поље да га засади (воћем), вртар засади врт, четири године гаји га, у петој години сопственик и вртар поделиће на једнаке дцлове, сопственик ће свој део изабрати и узети.

§. 61.

Ако вртар не доврши засађивање поља, остави један део незасађен, тај празан простор урачунаћ се на његов део.

§. 62.

Ако поље, које му је предато, не засади, и ако је житно поље, вртар ће принос поља за годину, у којој је остало незасађено, измерити сопстве-нику као што је код суседа онога, поље приуговорити за рад и вратити соп-ственику.

§. 63.

Ако је била ледина, припремиће поље за рад и вратити сопственику. За сваку годину измириће десет гура жита за десет гана површине.

§. 64.

Ако је неко своју башту дао вртару да је експлоатише, вртар ће, до-кле држи башту, од приноса баште два дела давати сопственику, трећи део узеће он.

§. 65.

Ако вртар башту није експлоатисао, принос се (услед тога) умањи, вртар ће измерити сопственику према приносу суседа.

(Овде недостаје пет редова текста. У преписима из Асурбанипалове библиотеке од тога налазе се ови прописи:

а) Ако неко узме новац од трговца и овоме да башту са урмама и каже му: »урме, које су у мојој башти, узми за новац«, а трговац на то не пристане, тада сопственик треба да узме урме које су у башти, новац и интерес према гласу своје задужнице врати трговцу, претекле урме, које су у башти, треба да узме сопственик.

б) Ако је закупац (станар, киријџија) сопственику куће платио цео износ станарине за годину дана, и ако сопственик пре истека закупа нареди закупцу да се исели, тада ће сопственик закупцу, који се је пре протекла рока иселио из његове куће, од новца, који му је закупац дао (вратити одговарајући део).

в) (Ако неко) жито или новац (дугује) и нема (да врати) жито или новац, али има друго имање, што му стоји на расположењу даће пред сведоцима трговцу. Овај то треба да прими без примедбе.

Бројање параграфа продужује се под претпоставком да празнина садржи отприлике 35 параграфа).

§. 100.

Интерес за новац, колико је примио, забележиће, и дана кога се обрачунавају платиће трговац.

(Кохлер. Данас би се то казало: Трговачки агент дужан је да примљену зараду стави у рачун).

§. 101.

Ако тамо, где је отишао, не нађе пословну прилику, новац, који је примио, помоћник треба двоструко да врати трговцу.

§. 102.

Ако је трговац помоћнику позајмио новац за послове, и овај тамо где оде претрпи штету, трговац треба да врати главницу.

§. 103.

Ако му на путу, за време његовог путовања, непријатељ узме жто од онога што носи, помоћник ће се заклету богом и биће слободан.

§. 104.

Ако трговац помоћнику да на распродају жито, вуну, зејтин или другу робу, помоћник ће записати износ и предати трговцу. Помоћник ће од трговца узети признаницу на новац који је трговцу предао.

§. 105.

Ако помоћник пропусти да узме признаницу на новац, који је трговцу предао, новац на који није издата признаница не може се унети у активу.

(Кохлер. Данас би се то казало: Пре но што агент буде ослобођен, повраћани капитал трговац не сме- помешати са својини имањем).

§. 106.

Ако помоћник од трговца узме новац, спори се са трговцем (пориче), овај треба да пред богом и сведоцима докаже, да је помоћник узео новац, и помоћник ће му троструко дати новац који је узео.

§. 107.

Ако трговац превари помоћника, пошто је помоћник вратио све што му је трговац дао, а трговац пориче оно што му је помоћник вратио, помоћник треба да докаже пред богом и сведоцима, и трговац, зато што се је спорио са својим помоћником, све што је од њега примио даће му шестоструко.

§. 108.

Ако крчмарица као цену за пиће не прима жито по великој тежини, него узима новац, и ако је цена пића у сразмери према житу мања, то треба доказати и биће бачена у воду.

§. 109.

Ако крчмарица, кад се у њеној кући скупе завереници, не ухвати их и не преда двору, да се убије.

§. 110.

Ако посвећеница (која се више не сме удати) отвори крчму или уђе у крчму да пије, да се спали.

§. 111.

Ако крчмарица да на почек 60 ка усакани пића, узеће о жетви 50 ка жита.

§. 112.

Ако се неко налази на путу, па је другоме поверио сребро, злато, драго камење или друге ручне ствари да их однесе; ако овај не преда све што је требало пренети у одређено место, него присвоји, пошиљац ће доказати и човек, који није предао што је требало пренети, петоструко ће дати све што му је поверено.

§. 113.

Ако неко према другоме има тражбину у житу или сребру, и без знања сопственика из куће или житнице узме жито, судски ће се доказати, да је без знања сопственика узео жито из куће или житнице, и он ће жито, које је узео, вратити и изгубити све што је био позајмио.

§. 114.

Ако неко није имао тражбину у житу или сребру према другоме, па га ипак због дуга лиши слободе, за сваки случај платиће му једну трећину мине сребра.

§. 115.

Ако неко према другоме има тражбину у житу или сребру па га због дуга лиши слободе, ако ухапшени у кући апсиоца умре природном смрћу, тај

случај не повлачи никакво потраживање.

§. 116.

Ако апсеник у кући апсиоца умре од батина или рђавог поступања, господар апсеника позваће његовог апсиоца на суд; ако је умрли био син слободног човека, биће убијен његов (апсиочев) син, ако је био роб, пла-тиће једну трећину мине сребра, и изгубиће све што је био позајмио.

§. 117.

Ако се неко задужи, своју жену, сина или кћер да за новац или у дуговно ропство, три године радиће у кући купца или господара дуга, у четвр-тој години пустиће их у слободу.

§. 118.

Ако у ропску службу да роба или робињу, и ако их поверилац да другом, за новац прода, не може тражити да му се врате.

§. 119.

Ако се неко задужи, у своју робињу, која му је родила децу, за но вац прода, новац, који је трговац платио, господар робиње треба да плати трговцу, да откупи робињу.

§. 120.

Ако је неко своје жито сместио на чување у кућу другога, и у го-мили жита наступи штета, или сопственик куће отвори житницу и узме жито, или у опште спори да је жито код њега смештено, сопственик жита пред богом ће тражити своје жито, и сопственик куће двоструко ће жито, које је узео, вратити његовом сопственику.

§. 121.

Ако неко смести жито у кућу другога, платиће му за годину за један гур пет ка жита као закупнину за житницу.

§. 122.

Ако неко другоме даје на чување сребро, злато или што друго, све што даје показаће сведоцима, закључиће свој уговор и онда предати на чување.

§. 123.

Ако да на чување без сведока и уговора, и тамо где је дао пориче се, о томе нема правног потраживања.

§. 124.

Ако неко другоме пред сведоцима преда на чување сребро, злато или друго што, и овај му то пориче, привешће га суду, и он ће све што по-риче двоструко платити.

§. 125.

Ако је неко дао на чување што од своје имовине, и тамо је обија-њем или пљачком његова имовина нестала заједно са имовином сопственика куће, сопственик куће, који је био небрижљив, све што му је дато на чување и што

је допустио да нестане накнадиће сопственику имовине. Сопственик куће тражице своју имовину и узеће је од крадљивца.

§. 126.

Ако неко, чије добро није нестало, каже: моје добро је нестало, и лажно наводи своју штету, и пред богом тужи за својину која му није нестала, све што је тражио двоструко ће дати за своју тобожњу штету.

§. 127.

Ако неко учини да се пружи прст на посвећеницу или на жену другога, али то не докаже, тога човека треба извести пред судију и жигосати његово чело.

§. 128.

Ако неко узме жену, али с њом не направи уговор, та жена није супруга.

§. 129.

Ако се жена неког човека ухвати у постељи са другим мушким би-ћем, да се вежу и баце у воду. Ако господар жене (хоће), може оставити жену да живи, и краљ свога роба оставити да живи.

§. 130.

Ако неки човек над туђом женом, која још није познала човека и још живи у очевој кући, изврши насиље и код ње спава и при том буде ухваћен, тај човек да се убије, жена да је слободна.

§. 131.

Ако човек оптужи своју жену, али она не буде ухваћена са другим, она да се закуне богом и врати у своју кућу.

§. 132.

Ако се на жену неког човека пружи прст због другог неког човека, а она не буде ухваћена на спавању са другим, због свога човека она ће скочити у воду (или на божји суд).

§. 133.

Ако је неки човек одведен као ратни заробљеник, а има шта да се једе у његовој кући, и ако је жена изашла из куће свога мужа и отишла у неку другу кућу, зато што та жена није чувала своје тело, и што је отишла у другу кућу, да се изведе пред суд и баци у воду.

§. 134.

Ако је неки човек одведен као ратни заробљеник, и у његовој кући нема шта да се једе, ако тада његова жена оде у другу кућу, та жена није крива.

§. 135.

Ако је неки човек одведен као ратни заробљеник, и у његовој кући нема шта да се једе, његова жена оде у кућу другога, и изроди децу, и ако се после њен муж врати и стигне у своје завичајно место, та жена да се врати

своме мужу, деца припадају оцу.

§. 136.

Ако неко напусти свој завичај, побегне, и по том његова жена оде у неку другу кућу, ако се онда тај човек врати и хоће да узме своју жену, зато што се је огрешио о свој завичај и побегао, жена бегунца да се не врати своме мужу.

§. 137.

Ако се је неко одлучио да отера конкубину, која му је родила децу, или жену, која му је родила децу, треба да јој врати што је донела (шерикту) и да јој да на плодуживање поље, башту и друге имовине, да одгаји своју децу. Кад буде одгајила децу, од свега што добију деца даће јој се део раван делу једног детета и она се може удати за човека свога срца (за кога хоће).

§. 138.

Кад неко хоће да отера жену, која му није родила децу, даће јој њену тирхату и вратиће јој у потпуности њену шерикту, коју је донела од свога оца, и отераће је.

§. 139.

Ако нема тирхату, даће јој једну мину сребра за отпуштање.

§. 140.

Ако је он мушкину, даће јој једну трећину мине сребра.

§. 141.

Ако жена неког човека, који станује у његовој кући, има намеру да га напусти, ако је изазвала несугласицу, ако расипа кућу, занемарује свога мужа, извешће се пред суд, и ако њен муж каже да је отпушта, пустиће је да иде својим путем и неће јој дати цену отпуштања. Ако њен муж неће да је отпусти и узме другу жену, она ће остати у кући свога мужа као слушкиња.

§. 142.

Ако се жена свађа са својим мужем и каже: ти ме нећеш имати, извидиће се њена тајна због неправде коју трпи, ако је она без замерке, њен муж излази, њу јако занемарује, та жена није крива, узеће своју шекирту и отићи у кућу свога оца.

§. 143.

Ако она није у праву, ако излази, кућу упропашћује, свога мужа занемарује, та жена да се баци у воду.

§. 144.

Ако неко узме жену и ако та жена своме мужу да слушкињу и ова роди децу, ако тај човек намерава да узме конкубину, то да му се не допусти и да не узме конкубину.

§. 145.

Ако неко узме жену и ако му она не роди децу, и он намерава да узме

конкубину, може узети конкубину и увести је у своју кућу. Ту конкубину да не изједначи са женом.

§. 146.

Ако неко узме жену, и ако ова своме мужу да слушкињу која роди децу, а тада се та слушкиња такмичи са господарицом, зато што је родила децу господарица је више не може продати; удариће јој жиг и бројаће је ме-ђу робиње.

§. 147.

Ако није родила децу, господарица је може продати.

§. 148.

Ако неко узме жену, и ако она оболи, и ако он не намерава да узме другу жену, да не отера своју жену, која је оболела, него да она остане у његовој кући и докле живи он да је издржава.

§. 149.

Ако она жена неће да остане у кући свога мужа, вратиће јој у потпуности шерикту, коју је донела од свога оца, и она ће отићи.

§. 150.

Ако неко својој жени поклони поље, башту, кућу и о томе јој изда исправу (таблицу), после смрти њеног мужа њена деца да јој ништа не оспоравају; она то може оставити после своје смрти једном сину, коме хоће, не мора дати ком другом брату (њених синова).

§. 151.

Ако се је жени, која живи у кући неког човека, њен муж обавезао, да је његов поверилац не може узаптити, и ако јој је о томе издата исправа, ако је тај човек дуговао пре но што је узео жену, његов поверилац да не узапти његову жену. Ако је жена, пре но што је дошла у кућу човека, имала дуг, њен поверилац да не узапти њеног човека.

§. 152.

Ако, после доласка жене у кућу човека, обоје узму на себе обавезу, обоје ће исплатити повериоца.

§. 153.

Ако жена неког човека због другог неког мушкарца убије свога мужа, да се набије на колац.

§. 154.

Ако неко позна своју кћер, да се протера из места.

§. 155.

Ако неко своме сину заручи девојку, и његов син је позна, а он после са њом спава и при том буде ухваћен, да се веже и баци у воду.

§. 156.

Ако неко своме сину заручи девојку, и ако је његов син још не позна, а он са ријом спава, да јој плати једну половину мине злата и да јој све врати што је донела из куће свога оца, она се може удати за ко-га хоће.

§. 157.

Ако неко после свога оца спава са својом матером, да се обоје спале.

§. 158.

Ако неко после (смрти) свога оца спава са овога главном женом, која је родила децу, да се истера из очеве куће.

§. 159.

Ако је неко донео библи (поклоне) у кућу свога таста, дао тирхату, баци поглед на другу жену, тасту каже: нећу да узмем твоју кћер, девојчин отац задржаће све што му је донето.

§. 160.

Ако је неко однео поклоне у кућу свога таста, дао тирхату, и ако девојчин отац каже: нећу да ти дам ниоју кћер, двоструко ће вратити све што му је донето.

§. 161.

Ако је неко донео поклоне у кућу свога таста, дао тирхату, ако га је тада његов пријатељ опао и таст каже (младом) мужу: ти нећеш узети моју кћер, двоструко ће вратити све што му је донето, и његову (одбије-нога) жену не сме узети његов пријатељ.

§. 162.

Ако неко узме жену, и ако му она роди децу, ако та жена умре, њен отац да не тражи ништа од њене шерикту, она припада њеним синовима.

§. 163.

Ако неко узме жену, и ако му она не роди децу, ако та жена умре, ако таст врати тирхату, коју је онај однео у кућу свога таста, њен муж да ништа не тражи од шерикту жене, она припада кући њеог оца.

§. 164.

Ако му његов таст не врати тирхату, он ће одбити износ тирхате од шерикту, и по том ће шерикту вратити кући жениног оца.

§. 165.

Ако неко своме сину, првом свога погледа (кога претпоставља) поклони поље, башту и кућу, и о томе му изда исправу; ако после отац умре и браћа деле, тај син задржаће поклон који му је отац дао, а преко тога делиће на једнаке делове.

§. 166.

Ако неко за синове, које има, узме жене, за свог неодраслог сина не узме жену, и ако отац по том умре, кад браћа деле, свом неодраслом брату,

који још није узео жену, преко дела даће новац за тирхату и узеће му жену.

§. 167.

Ако неко узме жену и ова му роди децу; ако та жена умре и он после ње узме другу жену и ова му роди децу; кад по том отац умре, браћа неће делити по матерама (на двоје): узеће шерикту својих матера (свака група шерикту своје матере), очеву својину поделиће међу собом (на рав-не делове).

§. 168.

Ако неко намерава да отера свога сина и судији изјави: »хоћу да отерам мога сина«, судија ће испитати његове разлоге: ако син нема тешке кривице, која је довољна за избацивање из синовљег односа, отац да га не отера.

§. 169.

Ако је учинио тешку кривицу, која је довољна за избацивање из синовљег односа, први пут ће опростити; ако је по други пут учинио тешку кривицу, отац га може избацивати из синовљег односа (тј. лишити права наслеђа).

§. 170.

Ако је некоме његова супруга родила децу или његова робиња (слушкиња) родила децу, и отац за живота рекао деци коју му је робиња родила: »моја деца«, и ако их је убрајао у децу своје супруге, кад по том отац умре, деца супруге и робиње поделиће очеву својину. Деца супруге бираће и узети.

§. 171.

Али ако отац за свога живота деци, коју је робиња (слушкиња) родила, није рекао: »моја деца«, кад отац умре, деца робиње неће делити са децом супруге, али ће робиња и њена деца бити слободни, деца супруге не могу рекламирати ропство робињине деце; супруга ће узети своју шерикту и своју нудуну, коју јој је њен муж преписао, и она ће остати у кући свога мужа; докле живи, уживаће их, за новац их неће моћи продати; после ње, припадају њеној деци.

§. 172.

Ако јој њен муж није дао нудуну, вратиће јој се у потпуности ње-на шерикту и од својине свога мужа узеће део као једно дете. Ако је си-нови принуђавају да изађе из куће, судија ће испитати њихове разлоге, и ако је кривица до синова жена неће напустити кућу.

§. 173.

Ако је жена намерна да напусти, оставиће својој деци дар који јој је дао њен муж, узеће шерикту, која јој долази од куће њеног оца, и уда-ће се за кога хоће.

§. 174.

Ако другом мужу не роди децу, њену шерикту добиће деца њеног првог мужа.

§. 175.

Ако се дворски роб или роб једног мушкину ожени кћери слободног човека и добије децу, господар роба не може тражити ропство деце од кћери слободног човека.

§. 176.

Али ако се дворски роб или роб једног мушкину ожени кћери слободног човека, и ако је она ушла у кућу дворског роба или роба једног мушкину, долазећи са шерикту из куће свога оца, и ако су, откад су заједно, окућили се и стекли имање, и по том онај роб умре, кћер слободног човека узеће своју шерикту, а све што су њен муж и она стекли, откад су заједно, поделиће се на два дела: једну половину узеће господар роба, другу половину кћер слободног човека за своју децу. Ако кћер слободног човека није имала шерикту, поделиће се на два дела што су њен муж и она стекли откад су заједно, једну половину узеће господар роба, другу кћер слободног човека за своју децу.

§. 177.

Ако удовица, чија су деца још неodrасла, намерава да уђе у другу кућу (да се преуда), да не уђе без знања судије. Кад ступи у другу ку-ћу, судија ће извидити, шта остаје од куће првог мужа. Онда ће се кућа ње-ног пређашњег мужа поверити доцнијем и тој жени и наредиће им се да из-даду исправу. Они ће кућу одржавати у реду и гајити децу и ништа неће про-дати од покућанства (имања). Купац, који купи покућанство удовичине деце, изгубиће новац и добро се враћа своме господару.

§. 178.

Ако је посвећеници или јавној женској њен отац дао шерикту и о томе издао исправу, али у исправу није означено, да оно што после ње остане може дати коме хоће, и није јој оставио да ради по својој вољи; кад по том отац умре, њено поље и њену башту добиће њена браћа, а према вредности њеног дела даће јој жита, зејтина, вуне и задовољиће је; ако јој браћа према вредности њеног дела не даду жита, зејтина и вуне, не задовоље је, она ће поље и башту дати обрађивачу, који јој се допада, и тај ће је издржавати. Поље и башту и све што јој је отац дао уживаће докле живи, али не може продати ни другом уступити: њен дечији део припада њеној браћи.

§.179.

Ако посвећеница или јавна женска, којој је њен отац дао шерикту и издао јој исправу и у овој значио, да своју заоставштину може оставити коме хоће, и ако јој је оставио да ради по својој вољи, кад по том отац умре, она своју заоставштину може оставити коме хоће, њена браћа да јој ништа не споре.

§. 180.

Ако отац својој кћери, која се сме удати или јавној женској, не да шерикту и умре, у очином поседу добиће дечији део и уживати га докле живи. Њена заоставштину припада њеној браћи.

§. 181.

Ако отац посвети богу храмовну јавну женску или храмовну слушкињу и не да јој шерикту, кад отац по том умре, она ће у очином поседу добити трећину дечијег дела и уживати докле живи. Њена заоставштина при-пада њеној браћи.

§. 182.

Ако отац својој кћери, жени Мардука у Вавилону, не да шерикту, не изда јој исправу, кад отац потом умре, у очином поседу добиће од своје браће једну трећину свог дечијег дела, али неће имати терета. Мардукова жена може своју заоставштину оставити коме хоће.

§. 183.

Ако отац својој кћери од конкубине да шерикту, и кћер уда, и о томе јој да исправу, кад по том отац умре, она неће имати удела у очевој заоставштини.

§. 184.

Ако неко својој кћери од конкубине не да шерикту и не уда је, кад отац умре, њена браћа даће јој шерикту, према очевој имовини, и удаће је.

§. 185.

Ако неко узме једно дете као сина на своје име и одгаји га, не може се тражити повраћај тог усвојеног детета.

§. 186.

Ако неко узме једно дете као сина, и ако, кад га је узео, дете хоће своме оцу и матери, то усвојено дете вратиће се у очеву кућу.

Сцхеил: Ако је неки човек посинио малишана, и кад га је узео, овај је зло стављао свога оца и своју матер, васпитаник ће се вратити куои свога оца.

Цоок: Ако је неки човек адоптирао једно дете, и његови се родитељи противе, он мора дете вратити кући детињег оца.

Кохлер: Ако је неки човек посинио неодрасло дете, ако се посинак огреши о свог оца и своју матер, одгајени се мора вратити кући свога оца).

§. 187.

Син фаворита** у дворској служби или јавне женске не може се тражити да се врати.

§. 188.

Ако занатлија узме дете да га одгаји, и научи га свом занату, не може се тражити повраћај детета.

§. 189.

Ако га није научио свом занату, одгајеник се може вратити у оче-ву кућу.

§. 190.

Ако неко једно дете које је узео као сина и одгајио, не држи са својом

децом, тај одгајеник може се вратити у очеву кућу.

§. 191.

Ако неко, који је једно дете узео као сина и одгајио га, заснује породицу и по том има деце и намерава да отера одгајеника, тај син не треба да иде празних руху. Хранилац ће му дати једну трећину дечијег дела и онда ће отићи. Од поља, баште и куће неће му ништа дати.

§. 192.

Ако син фаворита или јавне женске храниоцу или хранитељки каже: »ти ниси мој отац или моја мати«, да му се одсече језик.

§. 193.

Ако син фаворита или јавне женске хоће кући свога оца, отуђи се од храниоца и хранитељке и оде у кућу свога оца, да му се извади око.

(Сцхеил: Ако је син фаворита или јавне женске познао кућу свога оца, и ако не признаје оца који га је одгајио и матер која га је одгајила, и ако је отишао у кућу свога оца, да му се изваде очи. — Исто тако Кохлер и слично Цоок).

§. 194.

Ако неко своје дете да дојкињи и дете умре у њеним рукама, ако дојкиња без знања оца и матере одоји друго дете, да се изведе пред суд, и зато што је без знања оца и матере одојила друго дете, да јој се одсеку груди.

§. 195.

Ако син бије свога оца, да му се одсеку руке.

§. 196.

Ако неко другоме уништи око, да се уништи његово око.

§. 197.

Ако неко другоме сломи кост, да му се сломи кост.

§. 198.

Ако уништи око једног мушкину или сломи кост једног мушкину, да плати једну мину сребра.

§. 199.

Ако неко уништи око робу другог човека или сломи кост робу другог човека, да плати пола своје цене.

§. 200.

Ако неко избије зубе себи равном човеку, да се избију његови зуби.

§. 201.

Ако је избио зубе једног мушкину, да плати једну трећину мине сребра.

§. 202.

Ако неко човека положаја већег од свог удари по образу, да му се бичем од говеђе жиле удари шест удараца.

§. 203.

Ако је слободан човек ударио по образу слободног човека, да плати мину сребра.

§. 204.

Ако је ударио по образу једног мушкину, да плати десет секела сребра.

§. 205.

Ако роб слободног човека удари по образу слободног човека, да му се одсече уво.

(Сцхеил: Ако је ударио по образу роба слободног човека, да му се одсече уво).

§. 206.

Ако неки човек у свађи удари другога и нанесе му повреду, тај човек да се закуне: »то нисам учинио намерно« и да плати лекара.

§. 207.

Ако умре од његовог ударца, исто тако **ће** се заклети, и ако је био син слободног човека, платиће пола мине сребра.

§. 208.

Ако је био син мушкину, платиће једну трећину мине.

§. 209.

Ако неко удари кћер слободног човека, тако да она изгуби плод, да плати десет секела новца за њен плод.

§. 210.

Ако та жена умре, да се убије његова (нападачева) кћер.

§. 211.

Ако је кћер мушкину услед ударца изгубила свој плод, да плати пет секела сребра.

§. 212.

Ако та жена умре, да плати пола мине сребра;

§. 213.

Ако неко удари робињу слободног човека и она изгуби свој плод, да плати два секела сребра.

§. 214.

Ако та робиња умре, да плати једну трећину мине.

§. 215.

Ако лекар бронзаним (операционим) ножем нанесе тешку рану неком човеку, и излечи човека, или ако бронзаним ножем отвори око и излечи око, да добије десет секела сребра.

§. 216.

Ако је био мушкину, да добије пет секела.

§. 217.

Ако је био нечији роб, сопственик роба да плати лекару два секела.

§. 218.

Ако лекар бронзаним ножем некоме нанесе тешку рану и убије га, или некоме отвори око и уништи око, да му се одсеку руке.

§. 219.

Ако лекар робу једног мушкину нанесе тешку рану и убије га, накнадиће роба за роба.

§. 220.

Ако му бронзаним ножем отвори око и уништи му око, да плати пола његове вредности.

§. 221.

Ако лекар некоме излечи сломљену кост или излечи слабе меке делове, болесник ће лекару дати пет секела сребра.

§. 222.

Ако је био мушкину, даће три секела.

§. 223.

Ако је био роб, сопственик роба даће лекару два секела.

§. 224.

Ако лекар говеда или магараца, говечету или магарцу нанесе тешку рану, и животињу излечи, сопственик ће као награду лекару дати једну шестину секела.

§. 225.

Ако говечету нанесе тешку рану и убије га, даће његовом сопственику једну четвртину вредности.

§. 226.

Ако хирург без знања господара роба утисне ропски знак неутуђивог роба, томе хирургу да се одсеку руке.

§. 227.

Ако неко превари хирурга и ако овај утисне жиг неутуђивог роба, тај човек да се убије и сахрани у својој кући; хирург ће се заклети: »нисам жигосао са знањем« и биће слободан.

§. 228.

Ако грађевинар за другога направи кућу и доврши је, да му као поклон да два секела сребра за сар површине.

§. 229.

Ако грађевинар за другога направи кућу и не направи је чврсто, и кућа, коју је подигао, сруши се и убије сопственика, да се убије грађевинар.

§. 230.

Ако буде убијен син сопственика, да се убије син оног грађевинара.

§. 231.

Ако је убијен роб сопственика куће, даће сопственику куће роба за роба.

§. 232.

Ако је уништена покретна имовина, накнадиће све што је уништено, и зато што кућу није чврсто подигао, што се је срушила, поправиће порушену кућу сопственом имовином.

§. 233.

Ако грађевинар за другога направи кућу и није добро урадио, ако зид падне, грађевинар ће тај зид подићи својим новцем.

§. 234.

Ако бродар за некога направи брод од шесет гура, да му да (онај за кога је брод направљен) као поклон два секела сребра.

§. 235.

Ако бродар за некога направи брод и не направи га чврсто, ако се те исте године брод употреби и оштети се, бродар ће брод изменити, поправити о свом трошку, и вратиће појправљен брод господару брода.

§. 236.

Ако је неко свој брод дао под кирију бродару, и ако је бродар непа-жљив, и ако се брод потопи или ако га изгуби, бродар ће господару брода у накнаду дати брод.

§. 237.

Ако неко узме у најам бродара и брод, и натовари га житом, вуном, уљем, урмама и другом робом, подобном за товар, ако је бродар не-пажљив, потопи брод и пропадне што је у њему, бродар ће накнадити брод и све што је у њему пропало.

§. 238.

Ако бродар нечији брод потопи, али га спасе, платиће у новцу половину његове вредности.

§. 239.

Ако је неко најмио бродара, даће му за годину шест гура жита.

§. 240.

Ако брод, који иде низ воду, удари на брод, који иде уз воду, и потопи га, господар потопљеног брода пред богом ће тражити све што је изгубио

на броду, и онај (господар) брода, који је потопио узводни брод, накнадиће брод господару брода и све што је пропало.

§. 241.

Ако неко узме туђе говече на принудан рад (узапти за принудан рад), платиће једну трећину мине сребра.

§. 242.

Ако неко узме (говече) под кирију за годину дана, даће сопственику кирију ораћег вола четири гура жита.

§. 243.

Кирију вола из чопора три гура жита.***

§. 244.

Ако неко узме под кирију говече или магарца и у пољу лаф га убије, за његовог господара (убијен је).

§. 245.

Ако неко узме под кирију вола и убије га рђавим поступањем или ударцима, да сопственику накнади вола за вола.

§. 246.

Ако неко узме под кирију вола и сломи му ногу, нажуљи му врат, сопственику вола накнадиће вола за вола.

§. 247.

Ако неко узме под кирију вола и избије му око, господару вола даће половину вредности (вола).

§. 248.

Ако неко узме под кирију вола и сломи му један рог, одсече реп или повреди губицу, даће у новцу једну четвртину његове вредности.

§. 249.

Ако неко узме под кирију вола и бог (случај) удари га, он цркне, ко је узео под кирију заклеће се богом и биће слободан.

§. 250.

Ако подивљао во у свом јурењу некога убоде и убије, за то нема потраживања.

(ВВинклер: Ако во при оду на улици (пијаци?) некога удари и убије, то правно питање не даје потраживање).

§. 251.

Ако нечији во хоће да убоде, и ако му је (сопственику) то познато, он његове рогове није подрезао ни спречио свога вола, ако во удари сина слободног човека и убије га, платиће пола мине сребра.

§. 252.

Ако убије нечијег роба, платиће једну трећину мине сребра.

§. 253.

Ако неко другога најми на своје поље, преда му семе, повери теглећу стоку, обвеже га да обради поље, ако онај краде жито или сточну храну и код њега се нађе, да му се одсеку руке.

§. 254.

Ако је узео семе, изнурио волове, вратиће количину жита коју је засејао.

§. 255.

Ако је говеда другоме дао под кирију, семе покрао, у пољу ништа не обделава, тај човек извешће се пред суд и о жетви ће дати шесет гура жита за сваких шесет гана.

§. 256.

Ако своју обавезу (?) не може да плати да се остави на оном пољу (пољском добру) код стоке.

(Сцхеил: Ако његов дистрикт (?) неће да врати, да се остави на пољу, међу стоком.

Кохлер: Ако свој откуп не може да плати, да се на тој њиви стоком вуче.)

§. 257.

Ако неко најми пољског радника, платиће му годишње осам гура жита.

§. 258.

Ако неко најми говедара, платиће му годишње шест гура жита.

§. 259.

Ако неко на пољу украде точак за наводњавање, платиће господару точка пет секела сребра.

§. 260.

Ако украде шадуф или плуг, платиће три секела сребра.

§. 261.

Ако неко најми пастира да напаса говеда и овце, платиће му годишње осам гура жита.

§. 262.

Ако неко ... говече или овцу ...

§. 263.

Ако упропасти говече или овцу, који су му дати, накнадиће његовом сопственику говече за говече, овцу за овцу.

§. 264.

Ако је пастир, коме су дата говеда и овце да их напаса, примио сву уговорену награду и задовољен је, умањео говеда или овце, умањео при-нов, даће према своме уговору принов и принос.

§. 265.

Ако пастир, коме су дата говеда и овце да их напаса, лажно представи стање принова и за новац их прода, извешће се пред суд и десетоструко ће накнадити сопственику украдена говеда и овце.

§. 266.

Ако се у штали деси удар од бога (случај), или ако лаф удави, пастир ће се оправдати пред богом и сопственик штале сносиће штету.

§. 267.

Ако је пастир непажљив, и ако је проузроковао отвор на штали, пастир ће довести у добро стање и накнадиће сопственику говеда и овце.

§. 268.

Ако неко за вршидбу узме под кирију вола, награда је двадесет ка жита.

§. 269.

Ако неко за вршидбу узме под кирију магарца, награда је десет ка жита.

§. 270.

Ако за вршидбу узме под кирију магаре или јуне, награда је 10 ка жита.

§. 271.

Ако неко најми волове, кола и тераоца, даће за дан 180 ка жита.

§. 272.

Ако неко узме под кирију само кола, даће за дан 40 ка жита.

§. 273.

Ако неко најми надничара, даће му од нове године до петог месеца шест ше сребра за дан, од шестог месеца до краја године даће му пет ше на дан.

§. 274.

Ако неко најми занатлију, даће као награду... 5 ше сребра, као наг-раду лончара (?) 5 ше, кројача 5 ше, каменоресца ? ше, ковача ? ше, јувелира ? ше, дрводеље 4 ше, ужара ? ше, ... ? ше, зидара ? ше за један дан.

§. 275.

Ако неко узме једрилицу под кирију, платиће за дан три ше.

§. 276.

Ако је брод са веслима, платиће два и по ше за дан.

§. 277.

Ако неко узме под кирију брод од 60 гура, даће за дан једну шестину секела.

§. 278.

Ако неко купи роба или робињу, и пре но што прође месец дана спопадне их бену — болест, вратиће их продавцу и купац ће добити натраг новац који је дао.

§. 279.

Ако неко купи роба или робињу, и наступи потраживање (од стране трећег) да се врате, за потраживање одговара продавац.

§. 280.

Ако неко у туђој земљи купи роба или робињу неког другог (домороца), кад дође у земљу и сопственик позна роба или робињу, ако су роб или робиња домороци, вратиће их (господару) без новаца.

§. 281.

Ако су родом из друге земље, купац ће пред богом заклети се да их је платио, и сопственик ће за њих плаћени новац дати трговцу и добиће роба или робињу.

§. 282.

Ако роб каже господару: »ти ниси мој господар«, ако он на суду докаже да је његов роб, његов господар да му одсече уво.

Декрети правде, које је Хамураби, мудри краљ, издао, чиме је земља добила праведан закон и добру управу. Хамураби савршени краљ сам ја. Нисам се отуђио од људи, над којима ми је Мардук дао владавину, које ми је Бел поклонио, нисаин према њима био немарљив, прибавио сам им станиште мира. Прокрчио сам им пут, светлост сам пустио на њих. Силним оружјем, које су ми дали Замама и Иштар, оштроумљем, које ми је подарио Еа, мудрошћу коју ми је дао Мардук, истребио сам непријатеље горе и доле (на северу и на југу), завршио ратове, земљи створио благостање, учинио сам да становници буду безбедни, проузроковача немира међу њима нисам трпио. Позвали су ме велики богови, ја сам спасоносни пастир (владалац); мој штап (скиптар) је прав (праведан), његова се заштита простира над мојом вароши; на своје груди сам притиснуо становнике земље Сумер и Акад (Вавилонија), учинио сам да под мојој заштитом раде у миру, заклонио сам их у мојој мудрости. Да моћан не **угњетава** слабога, да се обцзбеде сирочад и удовице, у Вавилону, вароши чији су врх узвисили Ариу и Бел, у Есагилу, храму чији темељи стоје чврсто као небо и земља, да се изриче право земље, да се расправљају спорови, да се поправи штета, своје драгоцене речи урезао сам на мојој спомен-плочи и поставио сам их пред мојом сликом краља правде.

Краљ, који се издиже над свима краљевима вароши, ја сам. Моје речи су добро промишљене, моја мудрост је без такмаца. По заповести Шамаша, великог судије неба и земље, нека се распростре правда у земљи; воља је Мардука, мога господара, да нико не уништи мој споменик. У Есагилу, који волира, моје име да се увек с благосиљањем спомиње; угњетени, који има неки спор, нека дође пред моју слику као краља правде, нека прочита мој натпис, схвати моје драгоцене речи, мој натпис показаће му његово право, његово срце ће се развеселити, и нека гласно каже:

»Хамураби је господар, који је за поданике као рођени отац, Мардуковој речи прибавио је поштовање, извојевао победу Мардука горе и доле (на северу и на југу), обрадовао срце Мардука, свога господара, и за увек створио благостање поданика и у земљи увео ред«, па онда нека се пред Мардуком, мојим господаром, моли из свег срца, тада ће заштитни богови, који чувају улаз и зид Есагила, његове жеље сваког дана препоручити Мардуку, моме господару, и Зарпанити, мојој господарици.

Убудуће, за увек, нека сваки краљ ове земље чува речи правде, које сам урезао на мој споменик, нека не мења закон земље, који сам дао, одлуке које сам учинио, нека не оштети мој споменик. Ако је тај кнез mudar и ако хоће да одржи ред у земљи, нека се држи речи које сам урезао на мојој плочи, нека га тај натпис научи путу, правилу, закону куји сам дао земљи, одлукама које сам ту учинио, по томе нека влада својим поданицима, нека им дели правду, расправља спорове, из своје земље истреби рђаве и злочинце, својим поданицима створи благостање.

Хамураби, краљ правде, коме је Шамаши поклатио право, ја лично. Моје речи су добро промишљене, мојим делима нема равних, да се високи понизи, охоли скруши, надути истреби. Ако онај кнез пази на речи, које сам урезао на овоме камену, не запоставља мој закон, моје речи не замени, мој споменик не измени, нека би оном кнезу, као мени, краљу правде, шамаши учинио дугом његову владавину, да у правди влада својим поданицима. Ако онај кнез не пази на речи које сам урезао на моме постољу, моје проклетство презре, не боји се божијег проклетства, укине закон који сам ја дао, моје речи замени, мој споменик измени, моје име избрише, своје име онде запише, или ако, из страха од проклетства, нареди да то учини други, онај човек: краљ, господар, патези или грађанин, ма ко био велики бог, отац богова, који је наредио моју владавину, нека би му одузео сјај краљевства, сломио његов скиптар, проклео његову судбину. Бел, господар који одређује судбину, чија је заповест неизменљива, који моју краљевину узвишује, нека би учинио да се дигне побуна коју не може савладати, да на његово становиште дуне ветар пропасти, нека би му у судбину доделио године уздаха, кратак живот, године глади, мрак без светлости, смрт са отвореним очима, пропаст његове вароши, растурање његових поданика, укидање његове владавине, заборав његовог имена и успомена, нека би заповедио својим моћним устима. Нека би Белтис, узвишена мати, чија је реч у Е-куру претежна, господарица која услишава мојц жеље, у месту суђења, пред Белом, учинила рђавом његову ствар: опустошење његове земље, уништење његових поданика, губитак његовог живота, као вођа, нека би ставила на усне Бела краља. Еа, велики кнезе, чије су одлуке о судбини главне, мислилац богова, свезнајући, који продужује данц мога живота, нека би му одузео разум и мудрост, довео га у заборав, на врелу затворио његове реке, не допустио да у његовој земљи расте жито, храна људи. Нека би Шамаши, велики судија неба и земље, који управља свима живим бићима, господар крепости, оборио његово краљевство, не допустио примену његовог права, учинио несигурним његов пут, уништио марш његових трупа, учинио да у сну види зла предсказања о уништењу темеља његовог престола и о пропасти његове земље, нека би га осуда Шамашева одмах погодила, горе, између живих нека би га истраго, доле, под земљом, нека би његову душу лишио воде. Син, господар неба, бог творац, чија породица блиста међу боговима, нека би му одузео круну и краљевски престо, нека би му

наметнуо тешку кривицу, велики грех који га не оставља, нека би учинио да дане, месеце, године своје владавине доврши у уздасима и сузама, нека би му увећао терет владавине, нека би му у судбину доделио живот раван смрти. Адад, господар плодности, кнез неба и земље, мој помагач, нека би му одузео кишу неба, воду у вре-лима, нека би његову земљу уништио глађу и оскудицом, нека би гњевом грмио над његовом вароши, нека би његову земљу претворио у руше-вине. Замама, велики ратник, првенац Е-кура, који иде поред мене, нека би на бојном пољу сломио његово оружје, нека би му дан претворио у ноћ и победу дао његовом непријатељу. Иштар, господарица битке и борбе, која пушта моје оружје, моја милостива заштитница, која милује моју владавину, нека би у свом љутитом срцу, у својој великој срдјби, проклела његово краљевство, његово добро преобратила у његово зло, на пољу битке и борбе сломила његово оружје, причинила му неред и побуну, побила његове јунаке, натопила земљу њиховом крви, покрила поље гомилама лешева његових трупа, нека би га не поштедила, нека би га предала у руке његових непријатеља и везаног одвела у земљу његових непријатеља. Нергал, јаки међу боговима, чија је борба неодољива, који ми даје по-беду, нека би у својој сили његове поданике спалио као слабу трску, својим силним оружјем одсекао његове удове, разбио га као слику од глине. Нинту, узвишена господарица земаља, мати родитељка, не дала му сина, не дала потомства у земљама његових поданика. Нин-карак, кћер Ану-а, која ми је милостива у Е-куру, нека би у његове удове пустила тешку болест, опаку грозницу, зле ране које се не лече, чије биће лекар не по-знаје, које се завојем не могу ублажити, које се, као уједи смрти, не могу отклонити докле не униште његов живот, да уздише за својим мужаством.

Нека би велики богови неба и земије, Ануаки у својој укупности, проклетство и нцсрећу бацили на темељ и зидове овога Бара, на њцгову владавину, на његову земљу, на његове ратнике, на његове поданике и његове трупе. Нека би Бел својом страховитом клетвом, која се не мења, проклео га и одмах погодио.

НАПОМЕНЕ

*) Хамурабијев законик је стари вавилонски законик кога је донео вавилноски владар Хамураби. Пронађен је у Сузи (Иран) приликом археолошких ископавања. Писан је клинастим писмом на великим каменим стубовима. Рачуна се да је имао 282 члана. Сви чанови законика нису сачувани. Законик обухвата разноврсну правну материју и регулише веома сложене, својинске породичне, облигационе и кривично-поправне односе, а садржи и прописе о судству. Хамурабијев законик има изра-зито класни карактер јер у првом реду штити интересе владајуће класе и за иста кривична дела предвиђа различите казне за припаднике владајуће и потчињене класе. Казне су веома строге. Веома се често при кажњавању примењивао принцип талиона.

Превоо: др Цед. Марковић, Београд 1925.

**) Превод члана 187 на енглеском: The son of a paramour in the palace service, or of a prostitute, can not be demanded back. - paramour - a woman who cohabits with an important man - <http://www.fordham.edu/halsall/ancient/hamcode.html>

***)члан 243: As rent of herd cattle he shall pay three gur of corn to the owner.